

PETER MAURIN, *ALMA MATER* DE DOROTHY DAY

JOSEP LLUÍS VÁZQUEZ BORAU

Institut Emmanuel Mounier de Catalunya

Rebut: 2022-11-23

Acceptat: 2023-01-31

RESUM: Amb aquest article intento mostrar com la trobada de dues personalitats, Peter Maurin (1877-1949) i Dorothy Day (1897-1980), amb trajectòries tan diferents, unides pel desig d'ajudar els altres, es potencien i donen fruits que perduren fins avui.

PARAULES CLAU: amistat, pobresa, pobres, compromís, testimoni, personalisme comunitari, fraternitat

Peter Maurin, *alma mater* of Dorothy Day

ABSTRACT: With this article I try to show how the meeting of two personalities, Peter Maurin (1877-1949) and Dorothy Day (1897-1980), with very different trajectories, united by the desire to help others, are strengthened and bear fruit that last to this day of today.

KEY WORDS: friendship, poverty, the poor, commitment, testimony, community personalism, Fraternity

---

257

Dorothy Day, en la seva autobiografia, *La larga soledad*, ens explica en primera persona la seva vida de jove periodista als inicis del seu pensament polític i literari, que era al novaiorquès Greenwich Village dels anys vint, que abans d'incorporar-se a Nova York era un petit poble rural; així com la seva conversió al catolicisme, que va significar el final d'una vida una mica bohèmia. *La larga soledad* és la crònica de l'associació de Dorothy Day amb Peter Maurin i de la gènesi del moviment Catholic Worker, on, en referir-se a Peter Maurin, afirma: "*Peter em va donar més que instrucció, va ser el meu mestre, jo vaig ser la seva alumna, em va donar una forma de vida [...]. Em va ajudar a allunyar-me de les persones que parlen dels treballadors per a poder dedicar la meua vida a les persones que són treballadores*"¹. En aquesta relació personal es confirma el que diu el papa Francesc:

---

¹ D. Day. *La larga soledad*. Maliaño (Cantàbria): Sal Terrae, 2000. (*The Long Loneliness*. Nova York: Harper Collins Publishers, 1997; original de 1952).

No puc reduir la meua vida a la relació amb un petit grup, ni tan sols a la meua pròpia família, perquè és impossible entendre'm sense un teixit més ampli de relacions: no sols l'actual sinó també el que em precedeix i em va anar configurant al llarg de la meua vida. La meua relació amb una persona que aprecio no pot ignorar que aquesta persona no viu només per la seva relació amb mi, ni jo visc només per la meua referència a ella. La nostra relació, si és sana i veritable, ens obre als altres que ens amplien i enriqueixen. El més noble sentit social avui fàcilment queda anul·lat darrere d'intimismes egoistes amb aparença de relacions intenses. En canvi, l'amor que és autèntic, que ajuda a créixer, i les formes més nobles de l'amistat, resideixen en cors que es deixen completar. La parella i l'amic són per a obrir el cor en cercles, per a tornar-nos capaços de sortir de nosaltres mateixos fins a acollir a tots. Els grups tancats i les parelles autoreferencials, que es constitueixen en un "nosaltres" contra tothom, solen ser formes idealitzades d'egoisme i de mera autopreservació².

258

Nosaltres, ara, intentarem veure com tant Dorothy Day com Peter Maurin es varen deixar completar mútuament en l'amistat, pensant sempre en els altres.

1. El naixement d'un activista catòlic

Peter Maurin va néixer el 9 de maig de 1877 i va morir el 15 de maig de 1949, als setanta-dos anys. Va ser un activista catòlic, cofundador del Moviment del Treballador Catòlic (Catholic Worker Movement) juntament amb Dorothy Day, en 1933, el que fa que treballassin junts setze anys. La seva vida és extraordinària. Fill de pagesos modestos, va ingressar, en 1891, amb vint-i-quatre anys, en l'internat de Saint-Privat en Mende, dirigit pels Germans de les Escoles Cristianes, abans d'ingressar en el noviciat de Buzenval, un poble pròxim a París. Arriba a ser un germà mestre i manifesta un gran interès per les qüestions socials. Sent religiós, s'adhereix al moviment catòlic laic Le Sillon, fundat per Marc Sangnier, amb la intenció d'aproximar el catolicisme al republicanisme democràtic, ja que en aquell moment eren irreconciliables. I en 1902, quan havia de renovar els seus primers vots triennals, abandona la congregació pensant que li ompli-

---

² Papa Francesc. *Frattelli Tutti*, 89.

ria més tractar de descobrir les arrels de la pobresa que dedicar-se a instruir els nens que la patien. Durant quatre anys, a excepció dels breus períodes de servei militar, es va dedicar a vendre *L'Eveil démocratique*, revista que a primers de segle xx editava cinquanta mil exemplars, pels carrers de Montparnasse, pel barri llatí, davant de les esglésies, i a assistir els instituts i a participar en reunions i discussions. Això li servirà com a inspiració per a la manera de treballar en el *Catholic Worker*. En 1906 va abandonar el moviment quan Le Sillon va fer un gir cap a la política.

A l'agost de 1909 es va embarcar rumb al Canadà esperant trobar inspiració en la defensa de la cooperació i la solidaritat humanes, valors que en les societats industrialitzades es menyspreaven cada vegada més. Allí va comprar un terreny per a treballar com a agricultor, a Prince Albert, juntament amb Jules Barrue, a qui va conèixer en el vaixell. Però van triar malament el terreny, que no donava ni per a la subsistència. Dos anys després va morir el seu company d'un accident de caça, la qual cosa va fer que marxés cap a l'estat veí d'Alberta. Llavors es va dedicar a treballar per compte d'altri, ja que el projecte de granja no havia prosperat. Va treballar en tota classe de treballs no qualificats i va conèixer la pobresa, la injustícia i l'abús. Finalment, va trobar una feina en els Ferrocarrils del Pacífic del Canadà, la qual cosa li va permetre aprendre l'anglès, amb més de trenta anys.

2. Migrant clandestí als Estats Units

Va estalviar una mica de diners i va entrar als Estats Units en 1911 com a il·legal. A Pennsilvània, per un malentès, va anar a parar a la presó per mendicitat. A la sortida se'n va anar a treballar a les mines de carbó. Després de tres mesos, penjat entre dos vagons, va viatjar fins a Akron, on va trobar feina en les mines de Galena, ciutat que porta aquest nom pel mineral que s'hi extreu. Al cap d'un any de diferents feines, va tornar a Chicago. Va passar sis mesos com a ajudant de conserge en un edifici i, en veure l'interès per les llengües que hi havia en aquell moment, va fer de professor de francès i va obrir una petita escola, que va durar vuit anys.

En la dècada de 1920, Peter Maurin vivia amb una certa tranquil·litat econòmica. Va ser llavors quan va començar a suggerir que els seus alumnes li paguessin d'acord amb les seves possibilitats econòmiques. Aquest notable canvi és considerat per alguns com una veritable conversió religiosa a causa de les seves lectures sobre sant Francesc d'Assís, que veia el treball com un regal per a la comunitat i no com un mitjà d'autopromoció. A partir d'aquest moment, Peter

Maurin comparteix els seus diners amb els més pobres. I així serà fins a la seva mort.

Llegeix molt i aprofundeix en els seus coneixements d'història, economia i filosofia per a aclarir les seves idees abans de passar a l'acció l'any 1925. Recorre el país per a exposar les seves intuïcions. Exposa la seva concepció social i cristiana del món i els mitjans per a aconseguir-ho, el que anomena "Revolució Verda" (una revolució verda que vol ser el contrari de la revolució vermella), que té com a elements constitutius de la persona i la comunitat aquests tres: la terra, el saber i la religió.

A la fi de 1932, Peter Maurin va conèixer Dorothy Day, que llavors tenia trenta-cinc anys, vint anys menys que ell. Li presenta el seu projecte de Revolució Verda i li suggereix que el completi. Aquesta extraordinària complicitat els conduirà cap a horitzons que cap dels dos pensaven que serien capaços d'aconseguir. D'allí naixerà el Moviment del Treballador Catòlic i diverses obres socials (cases d'acolliment, finques agrícoles). Dorothy descriu Peter Maurin com un "sant Francesc dels temps moderns".

3. Una trobada providencial

260

Per a Dorothy Day, Maurin era la persona que anhelava trobar i que li va ser enviada per la Providència. Perfectament complementaris l'un i l'altra, ell seria l'home de les idees i ella la dona de l'acció. Així, durant els quatre mesos següents a la seva primera trobada, Peter es reuniria diàriament amb ella per a "instruir-la", per a donar-li el rerefons catòlic que necessitava. Als ulls de Peter, Dorothy era la persona idònia per a posar per obra les seves idees. Era necessari que entengués primer el veritable sentit de la història, que el dona, no l'ascens i la caiguda de les nacions, sinó la vida dels sants. Havia de comprendre que la veritable qüestió en joc era la santedat i que qualsevol programa de canvi social havia de secundar-se en les nocions i en les realitats de la santedat i de la comunitat.

Al final d'aquest període formatiu, Maurin va proposar a Day donar inici a una publicació que tingués com a objecte difondre la doctrina social de l'Església i promoure els passos necessaris per a una transformació pacífica de la societat. Així va néixer *The Catholic Work*, un periòdic que fins avui ha mantingut el mateix preu: un dòlar, i al mateix temps un moviment al qual tant Dorothy Day com Peter Maurin van dedicar la resta de les seves vides.

El projecte de Maurin, acollit i difós per *The Catholic Worker*, aprofundeix les seves arrels en la filosofia personalista que ell mateix

havia assumit i elaborat a través de les seves lectures. Maurin, com a gran lector, gran sintetitzador i gran difusor, no va deixar escrit més que els seus *Easy Essays* (assajos fàcils), de to divulgador. Més que un escriptor teòric, va ser un gran comunicador verbal. Maurin parlava amb anècdotes, paràboles i històries, sense entrar mai en una discussió lineal: volia deixar a qui l'escoltava la tasca de raonar per si mateix i arribar així a les seves pròpies conclusions. L'autor preferit per Maurin era Emmanuel Mounier, especialment de la revista *Esprit*, fundada per Mounier en 1932, i del seu *Manifest personalista*, si bé la trobada de Maurin amb Mounier no va tenir lloc fins que Maurin ja havia posat en pràctica les bases del seu propi personalisme.

L'amistat de Peter Maurin i de Dorothy Day amb Jacques i Raissa Maritain en els anys americans de la parella francesa, va influir en els plantejaments dels fundadors de *The Catholic Worker*. En el cas de Dorothy Day, la influència va ser major, ja que Maritain va ser un assidu col·laborador del periòdic americà.

4. Una influència fonamental

Però qui es troba present d'una manera més integral en l'obra de Maurin és el personalisme de l'exiliat rus Nicholas Berdjajev: la visió escatològica de la història, la crida divina a l'home per a participar en l'acabament de la creació a través de la història, el valor absolut de la persona com a fi en si mateix i el consegüent valor de la llibertat com a element clau de la dignitat de la persona humana, la supremacia del subjecte sobre l'objecte, totes aquestes idees essencials de la concepció personalista de Maurin tenen el seu origen primer i la seva font d'inspiració en l'obra de Berdjajev. Per a Maurin, com per a Berdjajev, el radical do de si als altres en la comunitat dels homes és el que dona inici en aquesta terra al Regne del Cel.

Com arribar a aquesta nova societat, segons Maurin? Una societat inspirada en els ensenyaments de Jesús, especialment en el Sermó de la Muntanya, en els escrits dels Pares i en les encíclics socials dels papes contemporanis; una societat basada en la dignitat de la persona humana, en la qual cadascú reconegui la imatge de Déu en si mateix i en els altres; una societat fundada, per tant, en el do de si mateix als altres i estructurada sobre les obres de misericòrdia; una societat caracteritzada per l'actitud de no-violència en la legítima defensa i en la resolució dels conflictes, en la qual no hi hagi explotació econòmica o guerra, sense discriminació racial, sexual o religiosa; una societat no adquisitiva, sinó funcional, descentralitzada

i basada en la cooperació mútua, sense els extrems d'opulència i de misèria; una societat no de masses, sinó comunitària; una societat, en fi, en la qual a la gent li sigui més fàcil ser bona persona.

Maurin destinarà bona part dels seus esforços a dissenyar i precisar les característiques d'aquestes "microsocietats", i a posar-les en obra. La bases del nou ordre social havien de ser la caritat personal i la pobresa voluntària, les mateixes amb què els monjos irlandesos evangelitzadors d'Europa van sembrar el continent de "microsocietats" que constituïrien el fonament de la societat cristiana medieval. La convicció que l'home ha estat creat per Déu a imatge i semblança seva, capaç d'estimar (de donar-se) a Déu mateix i als altres, i destinat a la vida eterna amb Ell, constitueix el fonament últim dels altres principis secundaris de la filosofia personalista: la dignitat i igualtat de tots els homes, els drets i les responsabilitats de cada persona, individualment o en la societat.

La missió que Maurin es va prefixar per a tota la seva vida va ser precisament la de despertar en les persones que es creuaven amb ell la capacitat de reconèixer Crist en els altres, com a camí per a arribar a trobar-se amb el mateix Crist. Només així cada persona pot arribar a descobrir que està cridada a donar i donar-se en tot moment i en totes les seves accions, imitant el sacrifici de Crist. El do de si mateix als altres, tenint a la vista el bé comú de tots, ha de formar la base de la necessària reestructuració de la societat.

5. Les taules rodones de discussió

Per a suscitar en els altres la conversió personal, fomentar-la i facilitar-la, va idear i va posar en pràctica les Round Table Discussions (taules rodones de discussió) amb una gran varietat de formes, segons les circumstàncies. Es podien celebrar en un cafè, una cantonada del carrer, una plaça pública. Aquestes taules rodones van ser l'element central del pla educatiu de Maurin, basat essencialment en l'experiència i dirigit a l'acció; un ensenyament que, a través de la interiorització dels elements que l'experiència ensenya, evita tant l'academicisme estèril com la superficialitat ignorant. Un ensenyament que es dirigeix a la totalitat de la persona i comprèn tant la vida social com la religiosa.

En tota família, afirmava Maurin, hauria d'haver-hi una "habitació de Crist" (*Christ room*), destinada no als convidats, sinó als qui realment tenen necessitat de l'autèntica hospitalitat, no despersonalitzada i burocràtica, sinó nascuda del cor. En tota parròquia hauria d'haver-hi també una llar parroquial destinada als necessitats, per a

donar al ric l'oportunitat de servir el pobre. Partint d'aquest plantejament, Peter Maurin i Dorothy Day van idear la creació de les Houses of Hospitality, en les quals, d'una banda, els pobres puguin trobar menjar, roba i allotjament gratuïts, i els aturats, allò necessari per a la vida mentre busquen feina. I, d'altra banda i abans de res, els qui ho desitgin es puguin beneficiar de l'oportunitat de servir els membres més necessitats de la societat amb el seu sacrifici personal practicant directament les obres de misericòrdia corporals i espirituals. Les Houses of Hospitality han de proporcionar no solament els elements bàsics per a la vida, sinó també les necessitats espirituals dels allotjats.

6. Una filosofia del treball

El punt focal de la filosofia del treball de Maurin és "la dimensió creativa": solament és conforme a la dignitat de la persona aquell treball que permeti al treballador participar, amb la seva llibertat i responsabilitat personal, en la tasca de la creació; solament un treball creatiu, és a dir, un treball que compregui la totalitat de la persona humana i que manifesti el do de si mateix als altres podrà ser vehicle per a la unió de la persona amb el seu Creador. La persona, imatge de Crist, es dona a si mateixa en el treball com Crist es va donar en la creu. El treball com a cocreació dignifica qualsevol ocupació humana, la del camp i la de la ciutat, amb la condició que no impedeixi l'expressió de si mateix i la capacitat de donar-se. Això difícilment es verifica en un treball mecanitzat que no permet veure el fruit del propi esforç com a obra personal i com a do personal als altres. Per a Maurin era necessària, doncs, una transformació dels sistemes laborals propis de l'"industrialisme" per al seu projecte de "comunitats agrícoles".

El projecte de les comunitats agrícoles va ser la síntesi de la seva visió personalista. Una societat descentralitzada que promogui la cooperació en lloc de la coerció, fundada sobre petites factories propietat dels artesans i sobre comunitats agrícoles, constitueix la seva lògica culminació, perquè integra plenament els objectius del comunitarisme al qual el seu personalisme aspirava com a necessari resultat de l'oració, la literatura i les arts, el cultiu del camp i el treball artesanal. Aquestes comunitats agrícoles, a més de superar els problemes de desocupació i generar formes del bon viure, haurien de comportar un benefici mutu per a obrers i intel·lectuals. Units en aquestes comunitats, tots dos treballarien, pensarien i resarien junts, i desenvoluparien un procés de treball i formació.

Amb el seu instint pràctic de periodista, la seva passió, la seva habilitat i la seva inescapable capacitat de treball, Dorothy Day va saber encarnar les idees de Peter Maurin. Però Dorothy va anar també més enllà d'aquestes idees, sobretot en l'última part de la vida de Maurin i després de la seva mort, i els va donar una base teològica més rica i una espiritualitat més precisa. Va abraçar els mateixos principis personalistes però els va arrelar més fermament en un sentit cristocèntric, en el Cos místic de Crist més que en una dimensió comunitària genèrica, i va tractar de complementar-los amb les obres de misericòrdia posant l'èmfasi en la responsabilitat personal.

Des de molt jove va sentir una enorme atracció pels desheretats, i això el va portar molt aviat a unir-se com a periodista a moviments radicals. A *La larga soledad*, el seu llibre de memòries, explica que es va sentir atreta per una minoria que patia als Estats Units una profunda discriminació. Els anglosaxons no només els retreien la seva fidelitat al Papa, també desconfiaven d'aquelles masses de gent pobra de diferents nacionalitats: irlandesos, italians, polonesos... I, alhora, per un anhel semblant, va anar apropant-se a l'Església catòlica, fins a batejar-s'hi a l'edat de trenta anys. En aquell moment, ésser catòlic no era gens elegant, ja que els catòlics eren la gran massa de pobres, situació que el va ajudar a anar a l'església. La contemplació de la realitat, la seva immersió en ella, la permanent commoció davant la indefensió de les majories la van portar progressivament a desprendre's de tot per posar els seus talents al servei dels últims i fer que el seu geni periodístic despertés la consciència pública. Dorothy va ser admirada i criticada alhora pels uns i els altres. Socialistes i anarquistes respectaven el seu compromís quotidià amb els pobres i la seva oposició al capitalisme, però desconfiaven de la seva inserció eclesial. A l'Església passava una cosa semblant: generava gran admiració la seva coherència de vida i tarannà profètic, però no poques vegades se'n criticava la radicalitat social i el pacifisme, que la va portar en diferents ocasions a la presó. Ella desitjava, alhora, la fe i el compromís social. Als seus textos, i sobretot a la seva autobiografia *La larga soledad*, hi veiem el seu amor pels altres, i en especial els més pobres; l'observem com a oient de la Paraula; la seva atracció per la solitud i la retirada. La descobrim mantenint l'equilibri entre providència i justícia, tradició i revolució, religiositat i política. Va descriure la vida com un pelegrinatge. Va criar sola la seva filla; va liderar un moviment laic a favor de la pau i la germandat; va viatjar per tot el seu país per presenciar històries, ajudar i poder-les explicar. Va tenir cura de la seva família mentre denunciava l'explotació dels treballadors i reivindicava la pau, i va portar fins a l'extrem el compromís amb els pobres i exclosos.

7. Peter Maurin i Dorothy Day: dues visions complementàries

Sovint s'ha assenyalat que tenien una manera diferent d'entendre el món del treball i la qüestió obrera, ja que ella se situava més a prop del moviment sindical que el pagès francès. Però, des del principi, el *Catholic Worker* va fer tot el possible per ajudar els treballadors en la seva lluita per aconseguir millors condicions i salaris més alts, especialment en el context de la gran depressió de 1929. El *Catholic Worker* va donar suport a la Llei de recuperació nacional de 1933 dins del New Deal, va donar suport a la reforma legal de 1935 sobre el treball infantil i va estar al costat dels sindicats en diversos conflictes, entre els quals destaca la famosa vaga de mariners de 1936-37. En aquella època, Dorothy Day va escriure un editorial exposant la seva posició sobre les vagues: "Siguem honestos i confessem que allò que volem canviar és l'ordre social. Els treballadors mai no estaran satisfets encara que els paguin més o es redueixi el nombre d'hores que treballen. I precisament per reconstruir l'ordre social és per al que ens llancem a la lluita amb els obrers, ja sigui a les fàbriques, a les drassanes o al mar"³. L'alternativa que proposa Dorothy Day és "una civilització basada en la pobresa voluntària". Anys més tard, en 1972, en un enfocament més complex i radical, Dorothy afirma: "No són suficients els menjadors per a indigents, ni tampoc els albergs. Sé que sempre hi haurà gent llençada al carrer. Per això necessitem comunitats de treball, terres per als que no en tenen, veritables comunes agrícoles, cooperatives sindicals i de crèdit"⁴.

Sent Dorothy Day una periodista, va concebre el *Worker* abans de res com un diari, mentre que Peter Maurin, que era un intel·lectual, va crear taules de debat per a la clarificació del pensament, que també han estat part fonamental del *Worker* des dels seus inicis. Per tant, sembla clar que el *Catholic Worker* mai no va mantenir una postura merament caritativa o ingènua, sinó que sempre ha buscat activament la millora de tota la societat. El diari del *Catholic Worker* és un exemple poc comú on la postura editorial i l'estructura interna coincideixen de manera molt coherent. El *Catholic Worker* es va convertir en una mena de camp d'entrenament per viure l'evangeli. La mateixa Dorothy Day ho expressa així: "Què és el moviment del *Catholic Worker*? És, d'alguna manera, una escola, un camp de treball

---

³ D. Day. "Our Stand on Strikes", *The Catholic Worker*, juliol 1936.

⁴ D. Day. "Of Justice and Breadlines", *The Catholic Worker*, gener 1972.

*on acudeixen joves de gran cor, socialment compromesos, que busquen trobar la seva vocació*⁵. Un moviment minoritari, que ofereix un estil de vida alternatiu en proximitat amb els exclosos de la societat.

8. Lluitadora per la dignitat dels pobres

Dorothy Day va tractar de viure l'evangeli en el lliurament als altres. Amb la seva manera de viure va demostrar que val la pena lluitar per la veritat, i sobretot buscar-la, i lluitar pel bé comú, per la justícia i pels altres malgrat estar en una societat individualista. Si Peter era l'intel·lectual, Dorothy era la força sense límits de lluita pels més pobres. Va lluitar per la dignitat de les persones: pobres, negres, nens, dones, fins i tot dels que havien de néixer. Quan els seus crítics li argumentaven, recorrent a la frase de Jesús "pobres hi haurà sempre entre vosaltres", ella replicava que "no hauríem d'alegrar-nos que existeixin tants, perquè l'estructura de classes és obra nostra". Per a Dorothy, les polítiques socials que fomenten l'avortament o el control de la natalitat eren crims contra la creació i contra la nostra humanitat, les quals veia com un genocidi contra la gent pobra i les minories.

Dorothy Day desconfia de la burocràcia de l'Estat i no vol contreure hipoteques mentre s'acosta als més pobres d'entre els pobres. La solidaritat no ha de ser un monopoli del govern sinó el fruit de l'ajuda mútua, de la cooperació entre tots els que aspiren a un món més just. Més que reivindicar un Estat protector, els desheretats han d'aspirar a ser els amos dels mitjans de producció i acceptar les responsabilitats consegüents. L'aposta, per tant, va dirigida a fer visible la societat civil des d'una crítica radical als postulats del capitalisme. El salari constituïria un instrument al servei d'una esclavitud de la qual no sempre són conscients els serfs: venen el seu treball, que és tant com dir a si mateixos, i encara se senten feliços si el preu els sembla més o menys raonable.

9. Davant les injustícies del capitalisme, les obres de misericòrdia

Dorothy Day va estar sempre en diàleg amb les forces partidàries del progrés, més pròximes al canvi social. Denunciava, a través dels seus escrits, que hi havia suficient "caritat" però massa poca justícia, i que calia crear una economia basada en les necessitats humanes, en

---

⁵ D. Day. "On Pilgrimage", *The Catholic Worker*, març-abril 1975.

lloc de la cerca del benefici econòmic. Per a Dorothy Day i Peter Maurin, la pràctica de les obres de misericòrdia, per les quals serem jutjats al final de la vida, era la base de tot el que feien. Per a ells, veure Crist en els pobres, els que sofreixen, els oprimits, no sols comportava donar pa als famolencs, vestir nu, visitar els empresonats, donar un lloc on estar als sense llar, sinó, com deia Dorothy en la publicació del periòdic del novembre de 1949 sobre els pecats d'omissió i les seves conseqüències –explicats en Mateo 25, quan el Senyor diu als de la seva esquerra que se'n vagin al foc etern perquè, quan va tenir gana, no li van donar de menjar, ni de beure; va ser un foraster i no el van acollir–: “*Crec fermament que la nostra salvació depèn dels pobres. En la mesura en què no han alimentat els famolencs, vestit els nus, donat sostre als desprotegits, visitat el presoner, protestat contra la injustícia, consolat els afligits, etc., no m’ho han fet a Mi. Crist s’identifica amb els pobres*”.

En la seva Petició de Tardor del novembre de 1955, Dorothy va descriure també el seu amor a Déu en els següents termes: “*L’amor de germà, aquesta preocupació per la seva llibertat és el que ens fa entrar en temes tan controvertits com l’home i l’estat; la guerra i la pau. Les implicacions de l’ensenyament de les Obres de Misericòrdia de l’Evangeli ens porten a un conflicte amb els poders d’aquest món. El nostre amor a Déu és un foc consumidor. Es tracta d’un Déu viu i d’una fe viva, el que tractem d’expressar. Quan comencem a ocupar l’últim lloc, rentar els peus als altres, estimar els nostres germans amb aquest amor ardent, amb aquesta mateixa passió que el va portar a la Creu, llavors podem dir de veritat: Ara he començat*”.

En la seva gran reflexió de Nadal titulada *Espai per a Crist*, Dorothy va escriure: “*No serveix de res dir que hem nascut dos mil anys massa tard per a donar posada a Crist. Tampoc els que viuen en la fi del món han nascut massa tard. Crist està sempre amb nosaltres, sempre demanant un espai en els nostres cors. Però ara és amb la veu dels nostres contemporanis amb la qual Ell parla; amb els ulls dels empleats de les botigues, els obrers i els nens és amb els quals Ell veu; amb les mans dels empleats d’oficina; dels habitants de barriades marginals, i de mestresses de casa de la classe mitjana és amb les quals Ell dona. Amb els peus dels soldats i rodamons és amb els quals Ell camina; i amb el cor de qualsevol persona en necessitat és amb el qual Ell anhela ser acollit. I donar refugi o aliment a tot aquell que ho sol·liciti, o ho necessiti, és donar-n’hi a Crist. El poble de Samaria (estrangers il·legals), menyspreats i aïllats, es va omplir d’alegria en donar-li a Ell hospitalitat, i per dies Ell caminava, menjava i dormia entre ells. I la més bella de totes les relacions en la vida de Crist –després de la seva relació amb la seva mare– va ser la seva*

amistat amb Marta, Maria i Llàtzer, i l'hospitalitat contínua que va trobar amb ells. Si no tinguéssim les pròpies paraules de Crist per a testificar-ho, semblaria una bogeria de rematada creure que si jo ofereixo un llit i menjar i hospitalitat a algun home o dona o nen, estic repetint el que va fer Llàtzer o Marta o Maria, i que el meu hoste és Crist. No hi ha res que ho demostrï. No hi ha aurèoles que brillin intensament al seu cap – almenys ni una que ulls humans pugui veure–. No és probable que se'm concedeixi la visió d'Isabel d'Hongria, que va portar el leprós al seu llit i, més tard, en anar a atendre'l, ja no va veure la cara malalta del leprós, sinó el rostre de Crist. Als que diuen, horroritzats, que mai van tenir l'oportunitat de fer tal cosa, que han viscut dos mil anys massa tard, Ell els repetirà una altra vegada el que van tenir l'oportunitat de saber tota la seva vida, que si aquestes coses les van fer pel més petit dels seus germans, les van fer a Ell"⁶.

10. La política del Catholic Worker

No hi ha un únic terme que serveixi per a recollir la complexitat i originalitat d'aquesta manera d'entendre l'acció pública. Peter Maurin solia utilitzar l'eslògan "culte, cultura, cultiu" o parlava d'acolliment, d'"universitats agronòmiques" o comunes agrícoles, i de diàlegs formatius. Les cases d'acolliment ofereixen un espai social perquè els pobres, els sense llar, els aturats, els exclosos i els marginats recuperin la seva dignitat de persones. En elles emergeix una nova realitat, s'encarna una visió alternativa de la realitat en clau cristiana i, en aquest sentit, no es dediquen a la rehabilitació de les persones sense llar, sinó a la rehabilitació i transformació de la societat. Les cases ofereixen un doble projecte que proporciona hospitalitat i construeix comunitat. A les cases d'acolliment del Catholic Worker, en contrast amb altres institucions de servei social, no se centren en l'eficàcia i tenen un enfocament antitriomfalista en el terreny cultural, perquè segueixen la línia encarnacionista de Jesús, que des del seu naixement a Betlem fins a la seva mort en la creu no va ser excessivament eficaç ni triomfalista. De fet, la influència del Catholic Worker no ha estat per la seva capacitat organitzativa o la seva visibilitat, sinó per la seva integritat moral i espiritual. D'aquesta manera, si les cases d'acolliment pretenen ser una resposta directa a la injustícia de la societat moderna, les comunes agrícoles són més

---

⁶ H. Murray. *Do not Neglect Hospitality. The Catholic Worker and the Homeless*. Philadelphia: Temple Univ. Press, 1990, 17.

aviat un programa a llarg termini com a alternativa radical al deshumanitzador sistema d'industrialització, capitalisme i consumisme. De fet, les granges tenen un gran poder d'atracció sobre les joves generacions insatisfetes amb la vida urbana i la crisi ecològica. I, fins i tot, algunes de les cases d'acolliment de la ciutat han desenvolupat una espècie de "sistema mixt", a força de cuidar les relacions amb alguna comuna rural existent, o creant un petit hort que permeti el contacte humà i humanitzador amb la terra.

Si alguna paraula caracteritza aquestes comunitats, és "hospitalitat", segons la comprensió i la pràctica del *Catholic Worker*, inspirant-se en la definició de la mateixa hospitalitat que fa Harry Murray: "L'hospitalitat és una relació voluntària i no comercial entre dues persones o grups de persones que ocupen rols diferents: el d'amfitrió, sobre el qual recau la major part de les obligacions, i el d'hoste, que és titular de la major part dels drets"⁷. Dorothy Day, gràcies a Peter Maurin, va aprendre que els monjos benedictins, igual que els seus precursors i després contemporanis irlandesos, portaven una vida de pobresa voluntària i treball manual combinat amb l'oració. En tots els monestirs hi havia "habitacions per a Crist" dedicades a oferir hospitalitat als pobres i els pelegrins. En la seva regla, Benet es referia a la recepció que havia de donar-se als hostes: recordava als seus monjos que tots havien de ser rebuts com Crist, perquè en l'últim dia se li digués a cada monjo: "vaig ser foraster i vosaltres em vaig rebre a la vostra casa". Peter Maurin va motivar Dorothy Day a treballar perquè el seu moviment fos el grup que recuperés l'impuls monàstic de l'hospitalitat medieval, que, com tots dos constataren, s'havia perdut per complet en la societat occidental del segle xx. Per això, els nostres autors van tenir l'obstinació que el *Catholic Worker* s'assemblés en tot el possible als seus admirats monestirs medievals, tant els irlandesos com els benedictins.

El *Catholic Worker* era una publicació molt crítica tant amb el capitalisme com amb el comunisme, però no per això va fer cap concessió al feixisme. L'article que millor resumeix aquesta postura és l'escrit per Walter O'Facin en 1934:

Els catòlics, així com els protestants i els jueus d'Alemanya, estan començant a adonar-se que [el feixisme] és una amenaça mil vegades major que el comunisme. L'empresonament

---

⁷ H. Murray. *Do not Neglect Hospitality. The Catholic Worker and the Homeless*. Filadèlfia: Temple Univ Press, 1990, 17.

de més de 150 sacerdots catòlics i l'imminent arrest del cardenal Faulhaber de Munic (1869-1952) n'és només un exemple. El feixisme no sols conté tots els mals del bolxevisme, als quals s'afegeix la seva pròpia forma de crueltat sàdica, sinó que perverteix el cristianisme, la qual cosa és pitjor que negar-lo. El feixisme és la religió estatal del nacionalisme, el prejudici i l'odi; erigeix els falsos déus del militarisme, del dictador i del seu estat totalitari o corporatiu. Obliga a inculcar les doctrines paganes del feixisme en la gent i en els alumnes dels col·legis, la qual cosa té com a resultat un declivi de l'educació i de l'art de pensar. Organitza estrictament la gent fins que es converteixen en mers robots esclaus de l'Estat. El feixisme significa la fi de la llibertat de pensament i paraula, i el retorn al feudalisme bàrbar⁸.

Durant la Segona Guerra Mundial, des de *Catholic Worker* es va fer una crida al fet que la gent obrís les seves llars als refugiats d'Àustria, Txecoslovàquia: "*No hi ha sacrifici que sembli massa gran si del que es tracta és d'alliberar les persones dels tirans*"⁹. Day també proposava que cada parròquia tingués un "*centre d'obres de misericòrdia, on es donés menjar diàriament als pobres, sense qüestionaments*". No sempre pertocava per a allotjar a tots els que s'acostaven. En aquests casos, Day tractava d'oferir proximitat i amabilitat, que és també hospitalitat. Al llarg dels anys, Day insistia que tots hem de ser hospitalaris, perquè "*l'hospitalitat és més que servir un menjar, proporcionar un llit o obrir una porta; és obrir-nos nosaltres mateixos, els nostres cors, a les necessitats dels altres. L'hospitalitat no és només un allotjament, sinó la capacitat de donar una autèntica benvinguda*"¹⁰. Dorothy Day recordava: "*Quan comencem el Catholic Worker, primer ho ideem com una seu per al periòdic, un lloc per a taules rodones... per a estudiar maneres de construir un millor ordre social. Però Déu n'ha fet molt més que tot això. Ell l'ha convertit en un lloc per als pobres*"¹¹. El naixement del menjador social també es va donar sense planificació, però aviat es va tornar inseparable de la casa d'hospitalitat.

---

⁸ W. O'Hagan. "Whither the NRA?", *The Catholic Worker*, febrer 1934, 7.

⁹ CW. "Catholics Must Help Refugees", setembre 1938, 3.

¹⁰ D. Day. "Going to the Roots ... Questions and Answers", *The Catholic Worker*, maig 1978, 6.

¹¹ D. Day. "Poverty Is the Pearl of Great Price", *The Catholic Worker*, juliol-agost 1953, 1.

11. De l'assistència a la cooperació

La pretensió de Dorothy Day era anar fent passos que vagin de l'assistència a l'autèntica cooperació: de cases d'hospitalitat a la ciutat a cooperatives de treball, de cases d'hospitalitat en el camp a veritables comunes agràries, i de les donacions per a mantenir el moviment a cooperatives de crèdit. Day tenia summa cura de no caure en l'assistencialisme, amb el risc de professionalitzar-se, ja que això porta a la poca personalitat i la verticalitat i no tant a la comunitat, que és proximitat i cooperació. Quan es plantejava la possibilitat d'ampliar les cases i organitzar-les d'una manera més eficient, Day sempre optava pel petit i el personal. Si el moviment s'inclinava cap a la professionalització, es perdia el contacte amb la dura realitat dels acollits i tot passava a ser un engranatge que funcionava perfectament, més encara, com a part del sistema. Day preferia que el Catholic Worker fos un grup més desorganitzat i més pobre, però que desafiés contínuament les estructures acceptades, al fet que funcionés perfectament i ajudés milers de persones però no promogués el canvi. *"Si perdem la visió, ens tornarem mers filantrops que es dediquen a administrar cures pal·liatives"*¹². Per a Day, les cases d'hospitalitat són com "comunitats", que curen contra la llarga solitud: *"La comunitat espanta la solitud que sofreixen tants pobres i afligits"*¹³. Day considera el Catholic Worker com "una gran família", i per això considera que les cases d'hospitalitat funcionen millor com més petites siguin, perquè així s'assemblen més a una família. Es donen casos en què, qui hi arriba a la recerca d'allotjament o menjar, passa a ser, amb el temps, un membre més de la comunitat en mostrar compromís i responsabilitat¹⁴.

La filosofia del personalisme travessa totes les reflexions de Day i Maurin en relació amb com fer funcionar el moviment Catholic Worker. El personalisme té una estreta connexió amb el cristianisme, però la nostra autora reconeix que un personalista no ha de ser cristià necessàriament: personalista pot ser-ho tot el que cregui en la dignitat intrínseca de la persona. Dorothy Day entén que el Catholic Worker és fruit d'una vocació singular, i per tant de cap manera pretén que tothom segueixi el seu estil de vida. Day va tractar sempre de deixar clar que no s'havia de prendre el treball d'hospi-

¹² D. Day. "Aims and Purposes", *The Catholic Worker*, febrer 1940, 7.

¹³ D. Day. "Fall Appeal", *The Catholic Worker*, octubre-novembre 1975, 2.

¹⁴ D. Day. "Houses of Hospitality", *The Catholic Worker*, desembre 1936, 4.

talitat com una missió per a aconseguir la conversió de la gent al catolicisme. Day mostra una obertura a altres confessions cristianes poc comuna entre els catòlics en els anys anteriors al Concili Vaticà II. Sempre que pot, Dorothy Day prefereix utilitzar el terme *cristià* a *catòlic*, especialment quan es refereix a mandats de l'Evangelí, que es dirigeixen tant a catòlics com a protestants. No obstant això, quan parla de les encíclics o d'exhortacions de bisbes, usa el terme *catòlic*, perquè aquestes no vinculen a la resta de confessions cristianes.

Al llarg de la seva vida, Dorothy Day es va esforçar per conèixer de primera mà comunitats que tinguessin consonàncies amb la sensibilitat i els fins que perseguia el *Catholic Worker*, en particular els grups protestants pacifistes. Va conèixer la comunitat ecumènica de Taizé en un viatge a Chicago, on la congregació havia organitzat una trobada. El testimoniatge del *frère* Roger li semblava molt positiu, i dels germans ressaltava el seu esperit d'amabilitat amorosa, la seva simplicitat i, sens dubte, la seva santa pobresa. L'obertura de Dorothy Day a altres confessions cristianes va ser bidireccional, perquè en general es va trobar amb un bon acolliment per part d'aquests grups.

Als retirs es convidava gent de totes les confessions i conviccions, i en 1951 Day donava notícia que, al més recent, hi havien assistit "jueus, agnòstics, protestants practicants, quàquers i catòlics". La important publicació protestant *Christian Century* parlava, en 1963, de "la ment i l'esperit lluminosos de Dorothy Day", i del treball del *Catholic Worker* a Nova York i altres ciutats com a "*miracles que demostren silenciosament la primacia de l'esperit i el poder de les idees*"¹⁵.

12. Dorothy Day, una militant de la no-violència

La revista, que havia aconseguit en pocs anys una tirada de 150.000 exemplars, va perdre nombrosos lectors a causa de la seva postura pacifista davant la Guerra Civil espanyola (1936-39) i la Segona Guerra Mundial (1939-45), i es va distingir posteriorment per la seva oposició al clima enrairit de la "guerra freda" i a la participació dels Estats Units en la Guerra del Vietnam, cosa li va valer l'acusació de filocomunista. Editada fins a la seva mort per Dorothy Day, la tirada actual del periòdic és de 90.000 exemplars, i han de sumar-s'hi les publicacions pròpies de moltes de les Houses of Hospitality del mo-

---

¹⁵ M. Piehl. "Protestant Responses to Dorothy Day and the Catholic Worker", a CE, 2014, 528. <http://www.christiancentury.org/>

viment, de les quals en 1995 hi havia funcionant 134, totes, excepte tres, als Estats Units, la majoria en grans ciutats i algunes en zones rurals. Cada comunitat és autònoma i, des de la defunció de Dorothy Day, no tenen cap líder general. En les comunitats promogudes pel moviment es van institucionalitzar les taules rodones, encara en vigor, en les quals gent de totes les creences pot dialogar, explorar les causes del desordre actual i trobar el camí que s'ha d'emprendre.

Quan Dorothy Day va morir, en 1980, el *New York Times* la va qualificar com *“una militant de la no-violència, radical en l'aspecte social, d'una lluminosa personalitat i fundadora del moviment Catholic Worker, que va lluitar en primera línia, durant més de cinquanta anys, en nombrosos combats en favor de la justícia social”*.

Correspondència**Josep Lluís Vázquez Borau**

Institut Emmanuel Mounier de Catalunya

jlvazquez.borau@gmail.com